

Tyresö kommun
Socialförvaltningen
Staffan Agesand
08-5782 92 41

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2009-08-13

Dnr: 07/09-733

Socialnämnden

Översyn av daglig verksamhet enligt LSS.

Förslag till beslut

1. Socialnämnden beslutar att för närvarande inte konkurrensutsätta den dagliga verksamheten.
2. Socialnämnden beslutar upphandla köpta platser i extern regi via ramavtal.
3. Socialnämnden beslutar anta de i ärendet förslagna riktlinjerna för daglig verksamhet enligt LSS.

Socialförvaltningen

Anita Brynje
Förvaltningschef

Catarina Stavenberg
Stabschef

Sammanfattning

Det finns i dag inga ekonomiska incitament att konkurrensutsätta den dagliga verksamheten i Tyresö, TYDA. Verksamheten är i regel billigare än den verksamhet som köps externt. Det finns därför inga kostnadsskäl för att införa ett valfrihetssystem för daglig verksamhet. Insatsen som sådan innehåller dessutom redan ett viss mått av valfrihet. Den enskilde väljer tillsammans med biståndshandläggaren vilken inriktning den beviljade insatsen ska ha.

Tyresö kommun har i dagarna blivit beviljade projekt pengar för att starta verksamheter inom det så kallade KomAn-projektet. Projektet som sådant riktar sig till flertalet inom den målgrupp som vanligtvis nyttjar daglig verksamhet. KomAn-projektet har stor potential. Det är därför rimligt att invänta vad KomAn kommer att ge för resultat innan andra nya modeller införs.

Vissa åtgärder för att öka utbudet av olika verksamhetsformer kan dock göras redan nu. Upphandling av externa platser via ramavtal enligt LOU föreslås. Förvaltningens bedömning

är att upphandlingen inte är av särskild principiell betydelse varför gällande delegation till förvaltningschefen i upphandlingsförfarande kan tillämpas.

I ärendet föreslås även vissa riktlinjer för den dagliga verksamheten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av staben på socialförvaltningen efter uppdrag av socialnämndens ordförande. Uppdraget innefattar uppgiften att se över frågan om en ökad valfrihet för insatsen samt att se över eventuella skäl till att konkurrensutsätta den dagliga verksamheten enligt LSS i Tyresö. Uppdraget omfattar också uppgiften att tydliggöra vissa riktlinjer för insatsen.

Beskrivning av ärendet

Allmänt

Det övergripande syftet med daglig verksamhet är att förse personer, tillhöriga personkrets 1 och 2, § 1 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, i yrkesverksam ålder vilka inte förvärvsarbetar eller studerar, meningsfull sysselsättning under dagtid. Enligt intentionerna med en framtida revidering av lagen kommer även personer med psykiska funktionshinder tillhörande personkrets 3, LSS ha rätt till insatsen daglig verksamhet. Revideringen kan komma att träda i kraft under 2010.

Vid val av verksamhet ska de individuella behoven beaktas. Detta innebär att omfånget av vad som innefattar begreppet daglig verksamhet är stort. Verksamheten kan utföras i form av produktionsinriktade uppgifter såväl som inom dagcenterverksamheter. Även aktiviteter med habiliterande inriktning bör kunna tillräknas. För vissa personer kan det innebära verksamhet som inriktar sig mot framtida deltagande i normalt förvärvsarbete. Det ska dock poängteras att daglig verksamhet inte ska uppfattas som en anställningsform.

Enligt förarbetena bör det övergripande målet vara att på kort eller lång sikt utveckla den enskildes möjligheter till arbetet. Detta är dock inte realistiskt i samtliga fall. Verksamheten ska dock erbjuda den enskilde trygghet, meningsfullhet, gemenskap, utveckling och stimulans och på så sätt främja den enskildes personliga utveckling och delaktighet i samhället.

Formerna för verksamheten

Verksamheten ska bedrivas utifrån den enskildes förutsättningar och önskemål. För att främja den enskildes möjlighet till miljöombyte och delaktighet i samhället bör verksamheten bedrivas utanför hemmet. Ett led i att undvika isolering bör vara att den enskilde, med sin dagliga verksamhet har möjlighet att regelbundet vistas på annan plats än sitt hem och att därmed också få möjlighet till regelbundet umgänge med andra än personal och grannar vid boendet. En ytterligare aspekt är känslan av delaktighet och upplevelsen av att fylla en funktion vilken den dagliga verksamheten ger möjlighet till. Insatsen daglig verksamhet erbjuder den enskilde möjligheten till olika roller. Det har därför betonats vikten av att

verksamhetens struktur drar en tydlig gräns mellan det yrkesmässiga dvs. den dagliga verksamheten och det privata.

Den enskilde ska känna sig delaktig och bör därför ges möjlighet att så långt som möjligt kunna påverka verksamheten. För att så långt som möjligt tillgodo se den enskildes rätt till förutsägbarhet och trygghet bör verksamheten bedrivas regelbundet.

Personalen bör tillhöra den dagliga verksamheten och bör därför inte vara knutna till den enskildes boende. Personalbemanningen bör även ha den täthet och speciella kompetens som krävs utifrån den verksamhet som bedrivs inom den dagliga verksamheten.

I likhet med ett förvärvsarbete har den enskilde i daglig verksamhet rätt till semester från verksamheten.

Daglig verksamhet enligt LSS får bedrivas inom såväl kommunal som privat regi. Privat bedriven verksamhet kräver dock tillstånd från Länsstyrelsen. Detta innebär att all daglig verksamhet Tyresö kommun köper av privata utförare måste ha vederbörliga tillstånd för sina verksamheter.

Kostnad för den enskilde och habiliteringsersättning

Daglig verksamhet är i princip kostnadsfri för den enskilde. Flertalet kommuner betalar däremot en habiliteringsersättning till brukaren. Några få kommuner erbjuder fri lunch. Vissa, där ibland Stockholms stad, tar ut en avgift för lunch och för- och eftermiddagskaffe.

Det är valfritt för kommunen att betala habiliteringsersättning. Flertalet dvs. 84 procent av kommunerna gör detta. I Tyresö beräknas beloppet till ca 34 kronor per dag.

I dagsläget betalar brukarna inget för turbundna resor till och från den dagliga verksamheten i Tyresö. Detta kan dock komma att förändras i takt med att det nya färdtjänstavtalet kommer igång. Förhandlingarna kring det nya färdtjänstavtalet har genomgått många turer och det är i skrivandets stund osäkert i hur innehållet i det nya avtalet kommer att se ut.

Daglig verksamhet i Tyresö

I Tyresö bedrivs daglig verksamhet enligt LSS via TYDA. Verksamhet bedrivs i olika lokaler med flertalet inriktningar för olika målgrupper inom de aktuella personkretsarna. Som exempel finns dagcenter verksamhet för personer med svårare funktionsnedsättningar men också arbetsrelaterade verksamheter som exempelvis loppmarknad för mera högfungerande grupper inom aktuella personkretsar. Utöver detta köper kommunen platser i annan regi.

TYDA bedriver daglig verksamhet i tre kommundelar; *Gamla Tyresö*, *Centrum* och *Trollbäcken*.

I *Gamla Tyresö* finns Alby och Loppis. I dessa verksamheter deltar 15 personer. I kommundelen *Centrum* finns Servicen, Media och Täppan. I dessa verksamheter deltar 20 personer. TYDAS verksamheter i *Trollbäcken* utgörs av Snickargården, Sjäringården, Trädgård & transport samt köksgruppen. I dessa verksamheter deltar 26 personer.

Förutom ovanstående verksamheter bedriver kommunen Hjärnskadeprojektet under Rehabcenter. I denna verksamhet deltar 6 personer med förvärvad hjärnskada. Ytterligare 8 personer är företagsplacerade av TYDA. TYDA köper också internt 3 platser av arbetscentrums verksamheter.

Utöver detta köper kommunen 27,7 externa helårsplatser i annan regi av privat utförare eller annan kommun.

Kostnaden för daglig verksamhet i Tyresö

Den totala kostnaden för den dagliga verksamheten i Tyresö utgjorde under 2008, 20,7 mkr (exklusive moms) för totalt 93,7 helårs platser. Av de totala kostnaderna utgör 61 % kommunal verksamhet och 39 % är extern verksamhet. Av de totala antal personer som deltar i daglig verksamhet finns 70 % inom Tydas verksamheter medan 30 % har sin verksamhet utanför Tyresö.

Kostnaden i jämförelse

Kostnaden för dagligverksamhet ligger högt i Stockholms län i förhållande till riksgenomsnittet. Tyresös kostnad inom verksamheten ligger dock lågt i förhållande till majoriteten av kommunerna i länet. 17 av 26 kommuner inom länet har dyrare verksamhet än Tyresö. Som en jämförelse kan nämnas att en plats i Tyresö kostade i snitt 223 tkr årligen under 2008 i jämförelse med den dyraste kommunen Danderyd som hade motsvarande snittkostnad på 457 tkr. I snittkostnaden ingår såväl köpta som interna platser.

Vid en jämförelse med verksamheten i den egna regin och köpta platser, kostar en plats hos TYDA i snitt 189 tkr per år. Snittkostnaden för en köpt plats ligger däremot på 292 tkr per år. Den dyraste placeringen i extern regi kostar ca 680 tkr per år.

En köpt plats kostar med andra ord i genomsnitt drygt 100 tkr mer per år än Tyresös egna verksamheter.

Några riktlinjer för den dagliga verksamheten.

Daglig verksamhet enligt LSS ska bedrivas som en sysselsättning för personer vilken inte har förmågan till förvärvsarbete men vilka uppnått en förvärvsarbetande ålder. Vanligtvis börjar en person på sin dagligverksamhet efter att ha fullgjort skola, särskola eller särgymnasium. Den dagliga verksamheten i Tyresö kan erbjudas upp till pensionsålder.

Verksamheten bedrivs i olika former. Några verksamheter lämpar sig inte för några längre tidsperioder per tillfälle medan andra verksamheter pågår under hela dagen. En tumregel är att verksamheten bör bedrivas cirka 6- 7 timmar per dag, 5 dagar i veckan.

Den dagliga verksamheten ska utveckla den enskildes möjligheter till ett förvärvsarbete. Även om detta inte är realistiskt i samtliga fall bör den dagliga verksamheten inom Tyresö i så hög grad som möjligt verka för att den enskilde ska kunna komma vidare till ett eventuellt framtida förvärvsarbete. Risken för en så kallade inläsningseffekt är annars stor om man

redan från tidig ålder hamnar i en sysselsättning som inte ser till möjligheterna för den enskilde att på kort eller långsikt kunna komma vidare i sin karriär.

KomAn-projektet

KomAn är ett treårigt projekt som syftar till att finna vägar ut i arbetslivet för personer med funktionsnedsättning. Deltagande parter är Tyresö, Värmdö, Haninge och Nynäshamns kommuner samt arbetsförmedlingen och försäkringskassan i nämnda kommuner. Målgruppen är personer som har en psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, utvecklingsstörning eller förvärvad hjärnskada i vuxen ålder. KomAn-projektet har beviljats cirka 40 miljoner kronor från Europeiska Socialfonden (ESF) för att från den 1 juli 2009 utveckla insatser till stöd för arbete och sysselsättning för målgruppen. Tyresös andel i ansökan är 10 miljoner kronor. KomAn har ambitionen att inte bara arbeta inom ramarna för den befintliga arbetsmarknaden, utan också utveckla en ny arbetsmarknad för målgruppen, framför allt genom skapandet av sociala arbetskooperativ.

De två huvudproblem som möter den berörda målgruppen är brister i samordning mellan myndigheterna och att arbetsmarknaden inte är tillgänglig för dem på samma sätt som för andra medborgare. Till den senare problematiken bör även räknas att det saknas individanpassad yrkesutbildning för målgruppen. Denna problematik är utgångspunkten för den modell som KomAn-projektet avser att arbeta efter. Parterna i KomAn vill tillsammans utveckla och erbjuda fyra metoder som anpassats och utvecklats för målgruppen: kartläggning och mobilisering, anpassad vuxenutbildning, Supported Employment och socialt företagande.

Dessa metoder ska säkerställa att deltagarna utifrån individuella utgångspunkter ska kunna gå från utanförskap till ett reguljärt arbete, utbildning, socialt företagande eller till en bra anpassad sysselsättning. Projektet bygger också på att det finns ett sammanhang mellan de olika metoderna. De hålls ihop och görs tillgängliga för deltagaren varefter hon eller han gör framsteg och får en klarare bild av sina mål.

KomAn-projektet syftar till att fler personer som har en funktionsnedsättning ska kunna komma ut i arbete istället för daglig verksamhet. Inom projektet planeras också några verksamheter inom den kommunala dagliga verksamheten att omvandlas till sociala arbetskooperativ. När det gäller personer som har en utvecklingsstörning är målsättningen inom projektet att cirka 50 personer under de tre åren ska erhålla någon form av arbete.

Bedömning

Det finns i dag inga ekonomiska incitament att konkurrensutsätta den dagliga verksamheten i Tyresö. TYDA är i regel billigare än den verksamhet som köps externt. Däremot finns det goda skäl att öka mångfalden av verksamhetsutbudet. Särskilt stark är behovet av en ökad tillgång till verksamheter som riktar sig till unga personer med neuropsykiatriska diagnoser. Möjligheten till praktik, arbetsträning och eventuell förberedelse till ett lönearbete kan vara lämpliga insatser för denna målgrupp.

Det finns skäl att fundera över ett framtida valfrihetssystem inom den dagliga verksamheten. Detta just för att öka den enskildes inflytande över sitt val av sysselsättning. Det bör dock nämnas att insatsen som sådan redan innehåller ett viss mått av valfrihet. Den enskilde väljer ofta tillsammans med biståndshandläggaren vilken inriktning den beviljade insatsen ska ha.

I dag är det allt för kostsamt att införa ett valfrihetssystem för daglig verksamhet. Kostnaderna skiljer sig för mycket mellan de externa placeringarna och TYDA:s egna verksamhet. Som nämns ovan har Tyresö kommun i dagarna blivit beviljade projektpengar för att starta verksamheter inom det så kallade KomAn-projektet. Projektet som sådant riktar sig till flertalet inom den målgrupp som vanligtvis nyttjar insatsen daglig verksamhet. KomAn-projektet har stor potential. Det är därför rimligt att invänta vad KomAn kommer att ge för resultat innan man funderar vidare på ett valfrihetssystem för insatsen.

Vissa åtgärder för att öka utbudet av olika verksamhetsformer kan dock göras genom upphandling av externa platser. Upphandlingen bör ske via ramavtal enligt LOU. Detta innebär att olika alternativ finns när biståndshandläggaren tillsammans med den enskilde bedömer vilken verksamhet som är lämplig i det enskilda fallet. Förvaltningens bedömning är att upphandlingen inte är av särskild principiell betydelse varför gällande delegation är tillämplig. Det innebär att förvaltningschefen har att besluta om förfrågningsunderlag, tilldelningsbeslut och att teckna avtal.